

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2009-01-14

Närvarande: F.d. justitierådet Nina Pripp, regeringsrådet Nils Dexe och justitierådet Lars Dahllöf.

Straffet för mord m.m.

Enligt en lagrådsremiss den 18 december 2008 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1964:169) om straff för folkmord,
3. lag om ändring i lagen (1998:1703) om ändring i brottsbalken,
4. lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Göran Nilsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

26 kap.

1 §

I paragrafens första stycke finns i dag de allmänna bestämmelserna om minimi- och maximitid för fängelse på viss tid. Där finns också

bestämmelser om att fängelse på livstid kan förekomma som straff. Vidare finns hänvisningar till bestämmelserna i 2 och 3 §§ om gemensamt straff för flera brott respektive förhöjt straffmaximum vid återfall i brott.

I lagrådsremissen föreslås att första stycket ska ändras främst med hänsyn till att det längsta tidsbestämda straffet för ett enstaka brott avses höjas från fängelse i tio år till fängelse i arton år, såvitt avser brott i brottsbalken och annan lagstiftning som det föreskrivs fängelse på både viss tid och livstid för och som avser fredstida förhållanden.

Lagrådet kan konstatera att förslaget om höjning av straffmaximum från tio till arton år är utformat som ett undantag från en generell huvudregel som innebär att straffmaximum för tidsbestämda straff på fängelse ska vara tio år samt att undantaget är grupperat tillsammans med hänvisningarna till 2 och 3 §§ om gemensamt straff för flerfaldig brottslighet respektive straff vid återfall i brott, vilka också kan ses som undantag från huvudregeln. Samtidigt kan erinras om att straffskalan för ett visst brott framgår av den enskilda straffbestämmelsen och inte av den här aktuella paragrafen, som är av i huvudsak deskriptiv karaktär.

Paragrafens första stycke är inte av helt okomplicerad natur vare sig enligt gällande rätt eller som förslaget har utformats. Till detta kommer att man av allmänmotiveringen och författningskommentaren möjligen kan få intryck av att den föreslagna bestämmelsen också avses få betydelse vid själva straffmätningen. Under föredragningen har emellertid uppgetts att någon sådan avsikt inte finns. Med syftet att markera att tio år även fortsättningsvis som huvudregel utgör en övre gräns i straffsystemet i allmänhet för fängelse på viss tid, kan enligt Lagrådets mening tydligheten ökas något om första

stycket delas upp och paragrafen utformas i enlighet med följande förslag:

Fängelse döms ut på viss tid eller på livstid enligt vad som är föreskrivet för brottet.

Fängelse på viss tid får inte understiga fjorton dagar och inte överstiga tio år. Om fängelse på längre tid än tio år och på livstid är föreskrivet för brottet eller om det följer av 2 eller 3 §, får dock fängelse på viss tid bestämmas till högst arton år. När fängelse i förening med skyddstillsyn döms ut enligt 28 kap. 3 § gäller i fråga om tiden för fängelsestraffet vad som föreskrivs i den paragrafen.

Om fängelse som förvandlingsstraff för böter är särskilt föreskrivet.

3 §

Paragrafens första stycke innehåller en bestämmelse om förhöjt straffmaximum vid återfall i särskilt allvarlig brottslighet. Bestämmelsen innebär bl.a. att det vid återfall under vissa förutsättningar får dömas till fängelse "på en tid" som med fyra år överstiger det högsta straff som kan följa på brottet. Enligt förslaget ska i en ny andra mening anges att straffet dock inte får överstiga arton år.

Den tillagda meningen kan ge intrycket att straffet vid återfall aldrig får överstiga fängelse i arton år och alltså inte kan vara fängelse på livstid. Avsikten med bestämmelsen är dock bara att sätta en gräns för det tidsbestämda fängelsestraffet. Enligt Lagrådets uppfattning bör detta tydliggöras, förslagsvis genom en justering i första meningen som markerar att bestämmelserna bara talar om tidsbestämda straff. Lagrådet förordar därför att i första meningen ..."fängelse på en tid" ... byts ut mot ..." fängelse på viss tid"...

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.